

SAE Nieuwsbrief

SAE nieuws is een uitgave van de Stichting Academisch Erfgoed en verschijnt 3 keer per jaar.

Juli 2012 | nummer

33

Opmerkelijke vondst in Leiden

In de rijke middeleeuwse handschriftencollectie van de universiteitsbibliotheek Leiden heeft boekhistoricus Erik Kwakkel twee bijzondere objecten ontdekt, gemaakt van afvalperkament.

Bij de productie van perkament, in de middeleeuwen het basismateriaal voor boeken, sneed de perkamentmaker de buitenste rand van

de geprepareerde dierenhuid weg. Dit resulteerde in langwerpige stukken restmateriaal van ongeveer 15 centimeter breed. Deze geelbruine repen waren hard en doorzichtig, en bevatten gaten. Men vond dit materiaal daarom niet geschikt voor boeken en verkookte de meeste tot lijm.

Tijdens mijn onderzoek naar restperkament werd duidelijk dat deze restjes ook werden gebruikt om op te schrijven. Vanwege de beperkte afmetingen ging het daarbij vooral om korte teksten, zoals stembiljetten, briefjes en college-aantekeningen. Maar ook werd het materiaal aangewend voor heuse boeken, iets dat voorheen niet bekend was. In de Leidse Universiteitsbibliotheek zijn recentelijk twee van dergelijke afvalproducten geïdentificeerd.

Het eerste betreft een boek uit de vroege elfde eeuw waarvan alle bladen zijn gemaakt van restmateriaal. Dat het om restmateriaal gaat

is goed te zien aan de sterke verkleuring van het perkament en aan de vreemde vorm van de bladen: de uitsparingen aan de bladranden weerspiegelen de uiterste rand van het beestenvel (zie afbeelding). Het boekje bevat onder meer excerpten uit het werk van Prudentius en deed vermoedelijk dienst als lesboek. Het manuscript toont aan dat men ook in de middeleeuwen al aan kostenbesparing deed.

Het tweede afvalproduct is een velletje college-aantekeningen van een student uit de dertiende eeuw. Deze 'post-it' biedt een unieke blik in de praktijk van het middeleeuws 'college lopen'. Net zoals nu moesten de aantekeningen onder hoge tijdsdruk worden gemaakt, terwijl de docent aan het woord was. Dit zie je niet alleen duidelijk aan het 'snelle' type schrift waarin de student zijn aantekeningen opschreef (cursief schrift), maar ook aan de vele afkortingen die hij daarbij gebruikte. De Latijnse aantekeningen gaan over de relatie tussen zonde en vrije wil, waarbij naar Anselmus van Canterbury verwezen wordt, een elfde-eeuwse geleerde. Dit soort onderwerpen was populaire kost aan de dertiende-eeuwse universiteit, waar debat centraal stond.

Erik Kwakkel,

boekhistoricus, Leids Universitair Instituut voor Culturele Disciplines

Collecties 3.0

De (on) eindige mogelijkheden van het internet (een introductie voor conservatoren en andere geïnteresseerden).

Op 14 mei vond in de bibliotheek van de TU Delft een SAE bijeenkomst plaats rond sociale media, crowdsourcing en linked open data. De middag, bijgewoond door medewerkers van uiteenlopende erfgoedinstellingen, trapte af met een workshop sociale media. Daarna volgden een presentatie over de crowdsourcing-praktijk van het Gentse Huis van Alijn en een introductie in de wereld van de *Linked Open Data*.

Interesse? Stuur voor een link naar de presentaties een e-mail naar sae@uva.nl.

In 2010 sprak Wijnand Mijnhardt de Dijksterhuislesing uit in Utrecht.

In schoonheid ten onder

Tegenwoordig is het een en al erfgoed wat de klok slaat. Die populariteit van restanten van het verleden is eigenlijk een paradoxaal verschijnsel. De geschiedenis fungeert nog maar voor weinigen als richtlijn voor heden of toekomst en niet veel mensen ervaren nog een directe band met het verleden. Het verleden is dood en definitief voorbij. Misschien dat daarom het verzamelen van dingen van vroeger zo populair is geworden. Die objecten zijn losgemaakt van hun context. Dat geldt voor gebouwen, kunstvoorwerpen, teksten, films, foto's en zelfs immateriële getuigenissen. We breiden de lijst gemeentelijke en rijksmonumenten voortdurend uit en zetten er graag ook moeilijk te herbestemmen zaken als kerken en fabriekscomplexen op. Musea en publieke collecties zijn overvol en een grote schenking (behalve van uitzonderlijk en uniek materiaal) is langzamerhand de nachtmerrie van elke conservator. Onze bewaarbehoefte houdt bovendien geen gelijke tred met onze financiële mogelijkheden. Overheden treden terug en het is zeker niet zo dat particuliere financiers met graagte in dat gat springen.

Hebben we langzamerhand niet gewoon veel te veel historische overblijfselen onder beheer? Is die overvloedige aanwezigheid van dat dode verleden niet verstikkend? Een verblijf in Los Angeles is alleen daarom al verkwikkend omdat elke 30 jaar het complete verleden daar wordt opgeruimd en het aantal monumenten daardoor bescheiden is. Nu is een zekere hoeveelheid erfgoed noodzakelijk om jezelf en je omgeving in perspectief te kunnen plaatsen, maar hoeveel heb je er eigenlijk van nodig? Die vraag naar de hoeveelheid onmisbaar erfgoed is nooit in zijn algemeenheid te beantwoorden maar duidelijk is wel dat we ook hier tegen de grenzen van de groei zijn aangelopen. Is het daarom geen tijd om stevig de bezem door de museumdepots te halen en een groot deel ervan op Marktplaats.nl te zetten en is dat geen echte democratisering van het erfgoed? Is daarnaast afbraak van gebouwen en stelselmatige verwaarlozing ervan ook niet een mooie vorm van beheer? We zien het verleden dan eindelijk weer eens langzaam en in schoonheid ten onder gaan.

Wijnand Mijnhardt, Wetenschappelijk directeur van het Descartes Centre en Hoogleraar Vergelijkende Wetenschapsgeschiedenis Departement Geschiedenis en Kunstgeschiedenis Faculteit Geesteswetenschappen, Universiteit Utrecht

UBL en Brill digitaliseren vroege oosterse handschriften

De vroegste oriëntalisten aan de Universiteit Leiden hadden diverse redenen om de islamtalen van het Midden-Oosten te leren: het weerleggen van de islam, de verwachting dat oosterse teksten kennis bevatten die hier in het Westen niet voorhanden was, en ten slotte de handel op de Levant. De oriëntalist / boekdrukker Franciscus Raphelengius (1539-1597) en de beroemde Josephus Justus Scaliger (1540-1609), het 'ornament' van de jonge Leidse universiteit, reisden zelf nooit naar het Midden-Oosten. Toch wisten ze de hand te leggen op een vijftigtal oosterse handschriften die langs allerlei kanalen in Europa terechtgekomen waren.

Het aanknopen van diplomatieke relaties tussen de Nederlandse Republiek en Marokko (1610) en het Osmaanse Rijk (1612) creëerde nieuwe kansen voor Nederlandse geleerden. In 1622 reisde de jonge oriëntalist en wiskundige Jacobus Golius (1596-1667) mee met een diplomatieke missie naar Marokko. Daar verzamelde hij handschriften met behulp van moslimgeleerden. In 1625, kort na zijn benoeming tot hoogleraar Arabisch in Leiden, reisde hij mét behoud van salaris (!) als diplomaat af naar Aleppo en vervolgens naar Istanbul. Hij keerde pas in 1629 terug.

Portret van Jacobus Golius (1596-1667), hoogleraar Arabisch en wiskunde in Leiden (Collectie Academisch Historisch Museum)

Leo Polak. Postfoto, aangehouden in zijn dagboeken, collectie UVA BC

Op kosten van de universiteit kocht hij ter plaatse handschriften aan. De banden bevatten belangrijke en soms unieke teksten over sterrenkunde, algebra, meetkunde en natuurkunde en gelden als een topcollectie van internationaal belang.

Digitaliseringsproject Pioneer Orientalists

De UBL en uitgeverij Brill hebben deze oosterse kerncollecties gedigitaliseerd in het project *Pioneer Orientalists: The Manuscript Collections of Scaliger, Raphelengius and Golius from Leiden University Library*. De publicatie bevat 267 handschriften met in totaal 109.517 pagina's in hoge-resolutie kleurenbeelden. De meeste teksten zijn in het Arabisch, met Osmaans Turks en Perzisch als secundaire talen.

Arnoud Vrolijk, conservator Bijzondere Collecties UB Leiden

Een fascinerend egodocument

In 2011 zijn de Bijzondere Collecties van de Universiteit van Amsterdam verrijkt met de dagboeken van de rechtsfilosoof Leo Polak (1880-1941). Zijn jongste dochter, mevrouw A.L.W. Samama-Polak, droeg de 51 schriftjes en notitieboekjes over in aanwezigheid van familieleden en andere betrokkenen.

Leonard Polak studeerde rechten en promoveerde met het proefschrift *De zin der vergelding* (1921) aan de Universiteit van Amsterdam. Ook in andere publicaties bewoog hij zich op het

raakvlak van recht en filosofie. Na een kort professoraat in Leiden werd hij in 1928 hoogleraar wijsbegeerte in Groningen. Polak ontwikkelde zich tot een strijdbare vrijdenker, die ook buiten de academische wereld van zich liet horen. Zo was hij voorzitter van de Nederlandse Atheïstenbond en sprak hij meermalen voor de Vrijdenkers Radio Omroepvereniging. Maar de nazi's legden hem het zwijgen op. December 1941 stierf Polak in het concentratiekamp Sachsenhausen.

Polaks dagboeken, geschreven in een minuscuul handschrift, lopen van 9 augustus 1901 tot 6 mei 1941. Ze weerspiegelen het drukke bestaan van een intens levende intellectueel met brede interesses en een grote sociale betrokkenheid. Heet van de naald hield Polak aantekeningen bij over zijn binnenwereld en gezinsleven, maar evenzeer over zijn wetenschappelijke werk, zijn maatschappelijke activiteiten en het wereldgebeuren. Dit en de statuur van Polak maken deze dagboeken tot een fascinerende reeks egodocumenten die bestudering verdienen.

Na de Tweede Wereldoorlog is in diverse publicaties op Polaks leven en werk ingegaan. Het meest recent is de op 9 december 2011 gepresenteerde bundel *'Liever een dode leeuw dan een levende hond'. Over de betekenis van de vrijdenker en humanist Leo Polak (1880-1941)*. Binnenkort worden de dagboeken verfilmd in het kader van het nationale conserveringsprogramma *Metamorfoze*. Onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen hebben het voornemen in 2014 een tentoonstelling aan Polak te wijden en een selectie uit zijn dagboeken te publiceren.

Klaas van der Hoek, conservator handschriften, Bijzondere Collecties UvA

Dagboek van Leo Polak, opengeslagen op 26 januari 1934, collectie UVA BC

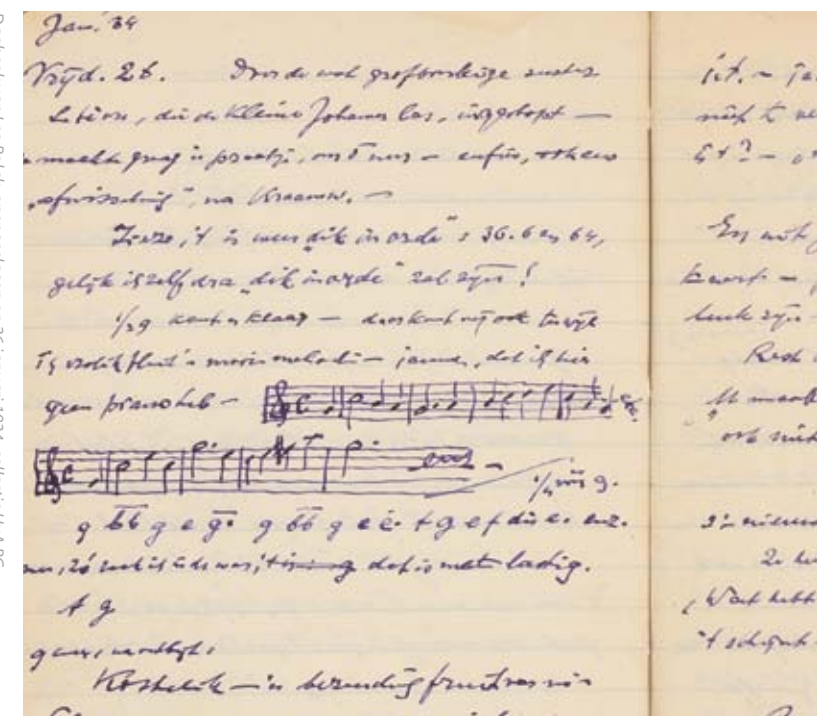

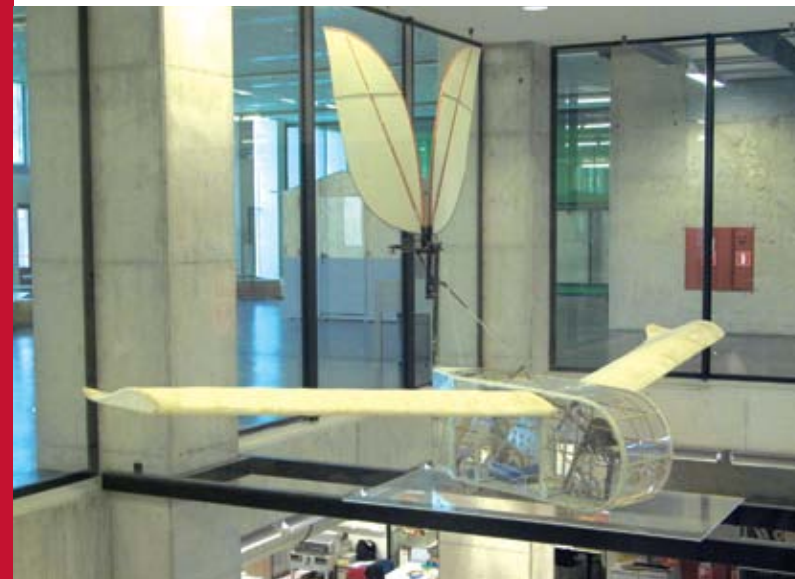

foto: Mijjam Bour

De horzelsteek van Panamarenko

Objecten uit een collectie komen pas tot leven door het vertellen van het bijbehorende verhaal. De jonge Technische Universiteit Eindhoven begint in 1964 met het opbouwen van een kunstcollectie. De één procent regeling zorgt voor een ruim budget. Aanvankelijk moet de kunst vooral *verfraaien*, maar rond 1970 waait er een andere wind en krijgt kunst nobele functies toebedeeld. Discussie en confrontatie uitlokken, bijvoorbeeld. De aankoop van een kunstwerk leidde dus soms tot bedoelde commotie. Bijvoorbeeld in het geval van de *Umbilly 1* van Panamarenko. Een poëtisch vliegtuigje - dat niet kan vliegen.

Er zijn 'horzelachtige steken van het irrationele' nodig om de universiteit uit te dagen, schrijft de kunstcommissie in 1976. Want men blijft te vaak binnen het veilige technische denkraam. De Antwerpse kunstenaar Panamarenko moet voor zo'n horzelsteek

zorgen. Het College van Bestuur stelt ruimhartig vijftigduizend gulden beschikbaar. Panamarenko werkt in die tijd aan zijn eerste vliegtuigstellen, waarmee hij later wereldberoemd zal worden. De huiskamer van het ouderlijk huis is zijn atelier, waar hij in 1976 bezoek krijgt van een Eindhovense delegatie. De secretaris van de kunstcommissie raakt danig onder de indruk van die surrealistische ambiance. "Toen we aanbelden, deed de moeder van Panamarenko open. Ze begon meteen tegen me aan te praten. *Hij ligt daar maar. Hij staat niet op. Er zit geen leven meer in.* Ik dacht, wat is hier aan de hand? Licht de kunstenaar op sterven? Maar het bleek dat de hond ziek was en zij zag me aan voor de dierenarts."

In de huiskamer zet de kunstenaar een bromfietshelm op begint verwoed te trappen op de pedalen van zijn *Umbilly*. De vleugels gaan wild op en neer. Panamarenko zelf is er van overtuigd dat zijn toestel

kan vliegen. Maar onder professoren blijken de meningen daarover verdeeld. De kunstenaar komt het breekbare vliegtuigje (steunend op de wieltjes van een kinderwagen en gemaakt van balsahout, plastic folie, papier en piepschuim) zelf in Eindhoven afleveren. Het krijgt een plek in het gebouw van de faculteit Werktuigbouwkunde. Er ontstaat onmiddellijk een verhitte discussie. Is dit nou kunst? En waarom moet het zoveel kosten? De werktuigbouwers ervaren het vliegtuigje als een technische belediging en eisen dat het wordt verplaatst.

In het universiteitsblad verschijnen wekenlang ingezonden brieven. De fysicus Walter Lewin, hoogleraar aan het MIT, neemt de handschoen op. Tussen hem en Panamarenko komt in 1981 een transatlantische briefwisseling op gang, die door de TU/e wordt gepubliceerd. Aanvankelijk ziet Lewin de Vlaming nog als een belangrijk kunstenaar met zelfontwikkelde wetenschappelijke ideeën. Panamarenko lijkt te spreken in de taal van de wetenschap, compleet met formules en verwijzingen naar de fysica van Einstein en Bohr. Maar wanneer Lewin zich wat meer verdiept in de formules, blijkt dat die wél vorm, maar geen inhoud hebben. De briefwisseling loopt uit op een rituele dans vol wederzijds onbegrip. Lewin noemt de wiskunde van de kunstenaar *algenbrei* en de kunstenaar zelf een *crackpot* zonder respect voor de wetenschap. Panamarenko op zijn beurt vindt de berekeningen van de fysicus 'een toppunt van knoeiwerk'. Anno 2012 is het stof neergedwarreld. De *Umbilly* heeft een mooie plek gekregen bij Bouwkunde, en heeft tegenwoordig een aanzienlijke verzekeringswaarde.

Joep Huiskamp,
bestuursstaf TU/e en lid dagelijks bestuur van de SAE

'Vergelijkende Anatomie'

Van 15 tot en met 17 februari jongstleden werd in Leiden een internationaal symposium gehouden over historische anatomische collecties: Cultures of Anatomical Collections. Het Universiteitsmuseum Utrecht was vertegenwoordigd door Reina de Raat, conservator Geneeskunde en Paul Lambers, conservator Natuurlijke Historie. Bij veel sprekers lag de nadruk vooral op de geschiedenis en het gebruik van collecties afkomstig uit de geneeskunde, dus aangaande de menselijke anatomie. De bijdrage van het UM (Paul Lambers) had een iets andere insteek. Het UM beheert een grote collectie 'vergelijkende anatomie'. Deze verzameling bestaat uit preparaten van de dierlijke anatomie en vindt haar oorsprong in de oude verzameling van hoogleraar geneeskunde in Utrecht Jan Bleuland (1795-1826).

Bleuland zag het belang van kennis over de dierlijke anatomie voor de geneeskunde. Daarom had hij een grote verzameling dierlijke preparaten aangelegd. Zijn oratie in 1795 had dat belang als thema. De benaming 'vergelijkende anatomie' slaat op de vergelijkende beschrijving van de anatomie van verschillende diersoorten, een wetenschappelijke tak binnen dierkunde waarvoor met name in de eerste helft van de 19e eeuw veel belangstelling was.

De opvolgers van Bleuland, binnen de geneeskunde, biologie en diergeneeskunde, hebben de verzameling verder uitgebreid. Zij omvat momenteel tegen de 4000 preparaten. De uitbreidingen dragen in veel gevallen het stempel van de hoogleraar, de preparateur en het wetenschappelijke tijdsgewricht waarin ze werden gemaakt. Bleuland had veel aandacht voor de schoonheid en het detail en hij gebruikte kwik en oranje, rode en blauwe kleuringen ter verduidelijking van anatomische details. Na hem werden de preparaten functioneler, het gebruik van kleuringen werd gaandeweg minder. De preparaten die door hoogleraar in de zoölogie A.A.W. Hubrecht vanaf 1882 werden gemaakt en aangeschaft pasten goed in de destijds opkomende evolutionaire benadering van de biologie. De collectie is een staalkaart van preparatiemethodes, een weerslag van ontwikkelingen in de 19e eeuw en toont de anatomie van de gewervelde dieren in al haar verscheidenheid.

Paul Lambers,
conservator Natuurhistorische collectie, Universiteitsmuseum Utrecht

'Hybrid Ambitions'

Onlangs promoveerde historicus Andreas Weber in Leiden op werk en leven van Caspar Georg Reinwardt (1773-1854). In zijn dissertatie beschouwt Weber Reinwardt's carrière als tuinman, reiziger, hoogleraar en koloniale ambtenaar om juist de verwevenheid van natuur, verzamelingen, koloniale bezittingen, bestuur, en 'nuttige' wetenschappen in Nederland in de vroege negentiende eeuw te laten zien.

Hybrid Ambitions. Science, Governance, and Empire in the Career of Caspar G.C. Reinwardt (1773-1854), Leiden University Press

De UvA en de insectenboeken

De Nederlandsche Entomologische Vereniging (NEV) is eigenaar van een bijzondere collectie die uit twee delen bestaat: een grote verzameling insecten en een eveneens aanzienlijke verzameling boeken. Tot vorig jaar waren beide verzamelingen heel gelukkig gehuisvest in een pand in de buurt van Artis dat eigendom was van de Universiteit van Amsterdam. De boekencollectie is in bruikleen gegeven van de UBA en in de jaren negentig grondig en deskundig gecatalogiseerd. Maar! De UvA heeft inmiddels het Zoölogisch Museum Amsterdam (ZMA) afgestoten, dat wil zeggen: ondergebracht in het Nederlands Centrum voor Biodiversiteit/Naturalis in Leiden. De beestjes zijn intussen veilig bij Naturalis onderdak, maar de boekencollectie leverde grotere problemen op.

De collecties van Naturalis en de NEV overlappen elkaar en er ontstond onenigheid (of in elk geval gebrek aan overeenstemming) over de vraag wiens boeken zouden worden 'gedeselecteerd' - want dubbel opslaan, dat vond niemand een goed idee. Daar komt nog bij dat de boekencollectie uit een 'modern' en een 'historisch' deel bestaat. Voor het moderne deel is het van belang dat het dicht bij de specimina uit de insectencollectie te vinden en te raadplegen is. Het historische deel past daarentegen juist weer erg goed bij de Artisbibliotheek van de UvA, die de laatste jaren, onder meer door de inspanningen van de betreurde Piet Verkruijssen, in oude luister is hersteld. Kortom, dilemma's everywhere. Intussen heeft de NEV ervoor gekozen om de boekencollectie(s) toch naar Naturalis te verplaatsen, maar de onderhandelingen of hoe en wat precies slepen zich nog voort. Intussen blijft de UvA nog even goed voor zowel de moderne als de historische boeken zorgen.

No! Verhagen,
directeur Universiteitsbibliotheek UvA

Rubriek **Het favoriete object van: Liesbeth Missel**

Liesbeth Missel is vanaf december 1981 werkzaam bij de Speciale Collecties in Wageningen, o. a als documentalist. In 1987 voltooide ze de opleiding Kaart- en Atlasbeheer van de Stichting GO. Tijdens haar werk als assistent-conservator studeerde zij Geschiedenis aan de Universiteit Utrecht, om in 2000 af te studeren op het werk van Alida Withoos, botanisch tekenares in de Gouden Eeuw. Vanaf dat jaar is zij conservator/informatiespecialist Speciale Collecties bij Bibliotheek Wageningen UR.

(www.poppenspelmuseumbibliotheek.nl/Diavoorstelling.html)

Van je vrienden moet je het hebben

Een voetbalclub heeft supporters nodig, een zanger publiek, en een enthousiaste achterban is van even groot belang voor een erfgoedinstelling. Om deze onderdak te bieden heeft de UB VU ooit de Stichting Vrienden Universiteitsbibliotheek VU opgericht. Onder de donateurs bevinden zich (emeritus)hoogleraren, (oud)medewerkers, studenten, net afgestudeerden en andere belangstellenden, maar ook bedrijven en organisaties die het erfgoed een warm hart toedragen.

Waarin is de waarde van een vitale achterban precies gelegen? Kort gezegd: ze maakt de actualiteit van het academisch erfgoed in één opslag zichtbaar.

Die actualiteit aantonen is altijd weer een uitdaging voor erfgoedinstellingen. Voor wie conserveert en ontsluit de Universiteitsbibliotheek VU die bijzondere hoogleraarportretten en het archief van de universiteit? De vraag is des te relevanter als we bedenken dat dit gemoeid gaat met grote inspanningen en investeringen, terwijl erfgoedcollecties, in tegenstelling tot andere bronnen binnen de UB, meestal niet dagelijks geraadpleegd worden. Natuurlijk worden ze ook voor toekomstige generaties bewaard en moeten deze in zekere zin ook tot het erfgoedpubliek gerekend worden. Maar dan nog zijn bezoekersaantallen bescheiden.

Hoewel deze aantallen niet zaligmakend zijn, is het om tal van redenen wenselijk om het draagvlak voor erfgoed zo goed mogelijk inzichtelijk te maken. Een belangrijke indicator is niet alleen de hoeveelheid Vrienden die de stichting telt, maar ook het enthousiasme waarmee ze deelnemen aan activiteiten. Of wat te denken van de betrokkenheid bij het erfgoed waarvan ze blijken geven als ze zich opgeven voor vrijwilligerswerk? In belangrijke mate geldt: van je vrienden moet je het hebben.

Meer weten? Ga naar ub.vu.nl/over-de-ub/vrienden.

Sebastien Valkenberg,
accountmanager Academisch Erfgoed (UB VU)

Agenda

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Bijzondere Collecties

Oude Turfmarkt 129, Amsterdam

www.bijzonderecollecties.uva.nl

De diaspora van het Armeense boek 1512–2012

t/m 9 september 2012

De tentoonstelling geeft een beeld van vijf eeuwen Armeense boekdrukkunst en daarmee van de verspreiding van Armeniërs en hun cultuur over Europa, het Nabije en het Verre Oosten. Bij de tentoonstelling verschijnt een publicatie in het Engels en het Armeens, onder de titel *The diaspora of Armenian printing 1512–2012*. Het boek is geschreven door John A. Lane. De tentoonstelling is georganiseerd in samenwerking met het Armeense Ministerie van Cultuur en de Nationale Bibliotheek van Armenië in Jerevan. In de winter van 2012 is de tentoonstelling in Jerevan te zien.

ALLARD PIERSON MUSEUM

Oude Turfmarkt 127, Amsterdam

www.allardpiersonmuseum.nl

Paard & Ruiter – van Homerus tot Dzjengis Khan

t/m 16 september 2012

In deze dubbeltentoonstelling staat de ruiter in de Grieks - Egeïsche wereld, het Nabije Oosten en Centraal Azië centraal, waarbij twee culturen onder de loep worden genomen. De Griekse cultuur (1300 – 350 v. Chr.) en de steppenruiten in Mongolië (600 – 1400 n. Chr.), een nomadisch volk in Centraal Azië. Het Allard Pierson Museum confronteert en combineert met deze dubbeltentoonstelling voor het eerst zijn eigen klassieke collectie met vondsten uit een periode en gebied dat normaal niet bestreken wordt. Eerder was een deel van deze dubbeltentoonstelling te zien in het Landesmuseum in Bonn onder de titel: *Steppenruiter. Reiternomaden des 7. – 14. Jahrhunderts in der Mongolei*.

VRJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM

Universiteitsbibliotheek

De Boelelaan 1105, Amsterdam

www.ubv.vu.nl/bijzonderecollecties

Webexpo 'Boek, band en beslag' online

vanaf mei 2012

Vanaf mei te zien bij de Universiteitsbibliotheek VU: een spectaculaire digitale tentoonstelling over de Collectie van Noordwijk. 'Boek, band en beslag' leidt de bezoeker in ruim twintig luiken langs drie eeuwen kerkboekjes. Kenmerkend aan de boekjes is de rijke manier waarop ze zijn versierd. Zo lieten de bezitters weten hoe dierbaar deze kleinoden voor hen waren. Ga naar:

www.ub.vu.nl/collecties/webexpo/index.asp.

De Collectie van Noordwijk is begonnen als privéverzameling van de heer

Bernard van Noordwijk, die ook heeft opgetreden als conservator van 'Boek, band en beslag'. Niet zo lang geleden is de collectie overgedragen aan de Universiteitsbibliotheek VU en het Bijbels Museum. Meer weten? Neem contact op met drs. S.P. Valkenberg, Accountmanager Erfgoed, s.p.valkenberg@vu.nl of 020-5985236.

TU DELFT LIBRARY

Prometheusplein 1, 2628 ZC Delft

<http://www.library.tudelft.nl/collecties/bijzondere-collecties/>

Navigatie op zee

vanaf september 2012

Mini expositie gewijd aan "navigatie op zee" in TU Delft Library.

TECHNISCHE UNIVERSITEIT EINDHOVEN

Universiteitsbibliotheek

Den Dolech 2, Gebouw De Hal, Het Kranenveld, 5612 AZ Eindhoven

<http://w3.tue.nl/diensten/bib/>

Beeldbank TU/e in Beeld

De Technische Universiteit Eindhoven stelt zijn digitale fotoarchief beschikbaar via de beeldbank TU/e in Beeld (<http://tueinbeeld.tue.nl/>). TU/e in Beeld biedt de universiteitsgemeenschap en overige belangstellenden een gemakkelijk en snel zoekinstrument om fotomateriaal, oud en nieuw, vlot op het spoor te komen. Gebruikers kunnen materiaal opzoeken, desgewenst aanvragen, en ook becommentariëren of aanvullende informatie indienen bij de redactie. Het niet-digitale foto- en filmmateriaal, en overige soorten objecten die tot de erfgoedcollectie worden gerekend, kunnen worden opgespoord in het al langer bestaande documentatiebestand Erfgoed TU/e (<http://library.tue.nl/catalog/Vubis.csp?Profile=RFA>).

RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN

Universiteitsmuseum

Oude Kijk in 't Jatstraat 7a, Groningen

www.rug.nl/museum

Ancient Culture, Modern Art. Aboriginal kunst uit Australië

t/m 4 november 2012

Een tentoonstelling over hedendaagse Aboriginal kunst en haar ruim veertigduizend jaar oude wortels.

Anatomisch theater

In de Nacht van Kunst en Wetenschap op 2 juni jl. is het Anatomisch Theater officieus geopend. Later dit jaar zal de officiële opening plaatsvinden. De nadruk in dit theater ligt op de anatomie, de pathologie en de verloskunde.

UNIVERSITEIT LEIDEN

Universiteitsbibliotheek

Witte Singel 27, Leiden

www.bibliotheek.leidenuniv.nl

Occhio! Verborgene tekeningen uit Italië

t/m 27 september 2012

In de tentoonstelling Occhio! Verborgene tekeningen uit Italië toont de Universiteit Leiden voor het eerst een selectie Italiaanse tekeningen uit de bijzondere collecties aan het grote publiek. De Renaissance en Barok zijn met zeldzame werken vertegenwoordigd, zoals ontwerpen voor de fresco's in de wereldberoemde koepel van de Dom van Florence en studies van Filippino Lippi in de trant van Botticelli. Dankzij microscopisch onderzoek en röntgen-fluorescentiespectrometrie zijn toeschrijvingen en dateringen voor het eerst scherper gesteld. "Echt of vals?" kan op basis van materiaal technisch onderzoek worden getoetst. De Universiteit Leiden en de Technische Universiteit Delft bundelen hun expertise op dit gebied in het Centre of Art and Archaeological Sciences (CAAS). In totaal bestaat de tentoonstelling uit ongeveer 40 bladen.

UNIVERSITEIT UTRECHT

Universiteitsmuseum

Lange Nieuwstraat 106, Utrecht

www.museum.uu.nl

Reset the Future

t/m 5 augustus 2012

Ontwerp jouw toekomst. Kies waar jij wilt wonen, speel de baas van een snoep-fabriek en boek je ideale vakantie. Wat hebben jouw keuzes te maken met de toekomst en speel de Reset the Future game.

SONNENBORGH MUSEUM & STERRENWACHT

Zonnenburg 2, Utrecht

www.sonnenborgh.nl

Ruimtebeelden II

t/m december 2012

Op originele close-ups, vastgelegd door NASA en ESA, zie je de ruige landschappen van Venus en Mars, de vulkanen op de Jupitermaan Io en de fascinerende ringen van Saturnus.

WAGENINGEN UR

Universiteitsbibliotheek (gebouw 102)

Droevendaalsesteeg 2, 6708 PB Wageningen

<http://library.wur.nl/speccol/>

Groen van Toen

9 juli t/m 30 november 2012

Bibliotheek Wageningen UR viert de nieuwe versie van de databank TUIN met de tentoonstelling Groen van Toen, van Buitenplaats tot Schooltuin; in aansluiting op het Jaar van de Historische buitenplaats en de Open Monumentendag (8-9 september).

Meer informatie & groepsrondleidingen: Speciale Collecties / Liesbeth Missel tel. 0317-482701 / 0317-484546.

Naturalis

Darwinweg 2, Leiden

071 568 76 00

www.naturalis.nl

Naturalia. Van circusedier tot wetenschappelijk object

t/m 19 augustus 2012

Olifant Jack, de leeuw uit de menagerie van Lodewijk Napoleon, een 18e-eeuwse schelpenkast, maar ook sponzen, korallen en diepzeevissen, verzameld tijdens expedities. De tentoonstelling Naturalia toont objecten, afkomstig uit de collectie van het Zoölogisch Museum Amsterdam en geeft een beeld van het verzamelen van naturalia in de loop der tijd.

COLOFON

De Stichting Academisch Erfgoed is een samenwerkingsverband van de Universiteit van Amsterdam, Technische Universiteit Delft, Technische Universiteit Eindhoven, Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit Leiden, Universiteit van Maastricht, Universiteit Utrecht, Vrije Universiteit Amsterdam en Wageningen UR.

De deadline van nummer 34 is 21 september 2012.
Redactie: Esther Boeles & Monique Goemans
Redactieadres: Postbus 19185, 1000 GD Amsterdam
e-mail: sae@uva.nl
Grafisch ontwerp: Studio Jjoyo BV
ISSN 15696154
www.academischerfgoed.nl